

Handläggare
Gunilla Schedin
Telefon: 08-508 09 277

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Förlängning av missbrukspolicyn med komplettering dopning - remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Johanna Engman
stadsdelsdirektör

Siw Lideståhl
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från nämnden med anledning av en rekommendation från Kommunförbundet Stockholms Län om att förlänga den av länets kommuner och landstinget antagna policyn för att förebygga och behandla missbruk. Policyn har kompletterats och föreslås omfatta även dopning.

Förvaltningen är positiv till en förlängning av policyn och att den även ska omfatta dopning. Policydokumentet är mycket omfattande. Som förvaltningen ser det skulle en viss ”bantning” av textmassan göra att dokumentet blir ett levande redskap i det dagliga arbetet för att förebygga missbruk och erbjuda adekvata insatser för dem som redan har ett etablerat missbruk.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av en rekommendation från Kommunförbundet Stockholms Län (KSL) om att förlänga den av länets kommuner och Stockholms läns landsting antagna policyn för att förebygga och behandla missbruk. Policyn, har nu kompletterats och omfattar även dopning.

KSL:s rekommendation om förlängning av policyn bifogas. Policydokumentet omfattar 75 sidor och bifogas inte detta tjänsteutlåtande. Den som vill ta del av policyn kan ta kontakt med nämndsekreterare Maria Svedberg, maria.svedberg@stockholm.se tfn: 08-508 09 014.

Ärendet

Syfte och bakgrund

Syftet med policyn är att beskriva hur kommunerna och landstinget ska samverka för att tidigt upptäcka, förebygga och behandla skador av alkohol och narkotika.

Förutsättningar för kommunernas och landstingets gemensamma arbete

Gemensam värdegrund

Bemötandet ska präglas av en humanistisk människosyn och ett professionellt förhållningssätt där den enskildes förutsättningar och behov står i centrum. Den omsorg, vård och behandling som erbjuds ska i möjligaste mån vara evidensbaserad.

Barnens rättigheter enligt FN:s barnkonvention ska komma i främsta rummet. Riskfaktorer och konsekvenser för barn till missbrukare, barn till psykiskt funktionshindrade, barn som upplevt våld i familjen och barn under 18 år som själva har missbruksproblem eller är i riskzonen, ska särskilt uppmärksammas.

Gemensamma metoder för bättre kvalitet

En lokal samverkansöverenskommelse ska finnas mellan socialtjänst, beroendevård, psykiatri, primärvård och kriminalvård.

Samverkansöverenskommelsen ska bl.a.

- klargöra ansvarsgränserna för förebyggande arbete och tidig upptäckt av missbruk samt för vård och behandling av personer med missbruk,
- innehålla rutiner för samverkan mellan de olika aktörerna samt hur insatserna ska organiseras inom och mellan yrkesgrupper, funktioner, verksamheter och huvudmän,

- vara ett styrande dokument. Kommun- resp. landstingsledningen har ansvar för att de lokala verksamheterna ges mandat och kunskap att arbeta i enlighet med överenskommelsen.

Personalen ska ha hög kompetens

All personal inom missbruks- och beroendevården ska erbjudas handledning för att utveckla och stärka den egna kompetensen. Det behövs en förstärkning av grundutbildningen och fördjupad utbildning för de yrkesgrupper som professionellt ska arbeta med stöd och behandling av personer med alkohol- och narkotika-problem. Det behövs även fortbildning för redan verksam personal.

Långsiktigt förebyggande arbete är avgörande

Framgångsfaktorer för förebyggande insatser:

- långsiktig samverkan mellan flera parter, som föräldrar, skola, förskola, fritidsverksamhet, ungdomsmottagning, socialtjänst, äldreomsorg, primärvård, psykiatri, polis, arbetsgivare och intresseföreningar,
- en samordningsfunktion för det drogpreventiva arbetet inom kommunen/stadsdelen som samverkar med landstinget och andra aktörer,
- kunskap om risk- och skyddsfaktorer hos båda huvudmännen,
- både kommunen/stadsdelen och landstinget inkluderar alkohol och andra droger som riskfaktorer för ohälsa på samma sätt som ohälsosamma matvanor, tobak eller brist på fysisk aktivitet,
- vetenskapligt beprövade/utvärderade arbetsmetoder.

Riskbruk ska uppmärksammas tidigt

Kommunen/stadsdelen och landstinget ska utveckla system och rutiner för att så tidigt som möjligt nå dem som behöver hjälp. Tidig upptäckt innebär att vidta åtgärder innan ett riskbeteende eller ett missbruk etablerats. Den stora utmaningen är att upptäcka problem hos individer som kanske inte primärt söker socialtjänst eller hälso- och sjukvård på grund av missbruksproblem.

Samverkan och kunskap om smittskydd

Det finns ett stort behov av motivationsarbete liksom information och rådgivning när det gäller smittspridning av infektionssjukdomar bland personer som injicerar narkotika. Det är angeläget att utveckla ett nära samarbete mellan olika aktörer för att skapa fungerande rutiner kring hur smittspridning kan förhindras.

Riktlinjer för olika målgrupper

Män, kvinnor och missbruk

Det är stora skillnader mellan mäns och kvinnors missbruk och beroende av alkohol och andra droger. Alkoholmissbruk är cirka tre

gångar så vanligt bland män som bland kvinnor. Personalen inom kommunen/stadsdelen och landstinget ska ha kunskap om skillnader i genus samt mellan olika kulturer.

Gravida med risk- och missbruk

Mödrahälsovården ska informera om risker med alkohol och andra droger i samband med graviditet. Den verksamhet som upptäcker att en gravid kvinna har ett missbruk/beroende, ska tillsammans med kvinnan ta kontakt med primärvården, den specialiserade beroendevården och socialtjänsten för utredning och bedömning av hjälpbehovet.

Barn till föräldrar med missbruk

Barn i familjer med missbruk har betydligt större risk att själva utveckla olika typer av problem än andra barn. Anmälningsplikten vid misstanke om att barn far illa ska följas. Barnavårdscentralerna ska informera om riskabla alkoholvanor och hur detta påverkar förmågan att ta hand om ett barn.

Ungdomar och unga vuxna med risk- och missbruk

Målsättningen är att verka för att unga får en alkoholfri uppväxt och att alkoholdebuten skjuts upp. Kommunen/stadsdelen och landstinget ska aktivt arbeta för att göra föräldrar delaktiga i det förebyggande arbetet. Kunskapsbaserat föräldrastöd ska utvecklas till en permanent verksamhet.

Samordnade och tidiga insatser för personer med komplexa vårdbehov

Samarbetet kring personer med psykisk störning och missbruk bör organiseras utifrån en integrerad modell, baserad på ett nära samarbete kring den enskilde. Den verksamhet där patienten är aktuell har huvudansvaret för att samordna insatserna. Metoder för att förutsäga våldsrisk och förhindra våld behöver utvecklas och förbättras.

Underhållsbehandling för opiatberoende

För särskilt vårdkrävande personer med opiatmissbruk, psykiska störningar och missbruksrelaterad farlighet fordras speciella resurser för utredning, behandling, stöd och omvårdnad. Det fordras även ett adekvat boende och sysselsättning där de kan få underhållsbehandling och möjlighet till stabilisering av sidomissbruk.

Hemlösa med missbruk

Kommunen/stadsdelen ansvarar för aktivt uppsökande verksamhet för att motivera till vård och rehabilitering och för att förebygga vräkningar. Mottagningar för hemlösa personer ska ha hög tillgänglighet och ett strukturerat arbetssätt. Frivilligorganisationerna utgör ett viktigt komplement i arbetet.

Lokala integrerade mottagningar

De lokala integrerade beroendemottagningarna ska ha en struktur som möjliggör samordnade insatser från beroendevård, psykiatri, primärvård och socialtjänst. Det är viktigt att även kriminalvården utvecklar ett nära samarbete med mottagningarna. Rutiner för samverkan ska dokumenteras i en samverkansöverenskommelse.

Utveckling och samverkan kring dopning

Dopning har ökat markant, parallellt med en ökad illegal import, ökad inhemsk tillverkning och ökad försäljning via internet. De somatiska korttidseffekterna och de psykiska biverkningarna är relativt väl kartlagda men tillförlitlig kunskap om effekterna på lång sikt saknas. Utbudet av vård för missbruk av dopningsmedel är dock begränsat.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av socialtjänstavdelningen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till en förlängning av policyn och att den föreslås omfatta även dopning. Policydokumentet är mycket omfattande. Som förvaltningen ser det skulle en viss ”bantning” av textmassan göra att dokumentet blir ett levande verktyg i det dagliga arbetet för att förebygga missbruk och erbjuda dem, som redan har ett etablerat missbruk, adekvata insatser.

Att förebygga missbruk och tidigt upptäcka riskbeteenden är en av socialtjänstens främsta uppgifter. Fältassistenter och fritidsledare har i dessa sammanhang en mycket viktig roll. Resultatet av Stockholmsenkäten, en alkohol- och drogvaneundersökning som genomförs vartannat år bland ungdomar i årskurs 9 och gymnasiet år 2, är en av utgångspunkterna för det förebyggande arbete som förvaltningen bedriver. I Stockholms stad även pågår en gemensam satsning för att minska cannabisanvändningen bland ungdomar.

Som poängteras i ärendet är samverkan mellan kommunen och landstinget av avgörande betydelse för att förebygga och behandla skador av alkohol och narkotika. Norrmalms stadsdelsförvaltning har i samarbete med stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen och Östermalm samt landstinget tagit fram och arbetar aktivt utifrån en lokal samverkansöverenskommelse.

Norrmalms stadsdelsförvaltning är samlokaliserad med Norra Mottagningen, som är en del av landstingets Beroendecentrum.

Samlokaliseringen möjliggör ett nära och välfungerande samarbete både kring enskilda personer och på en mer övergripande nivå.

Bilaga

Rekommendation från Kommunförbundet Stockholms län om förlängning av missbrukspolicyn samt komplettering dopning.